

Grundlagsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om nödcentralsverksamhet och till lagar som har samband med den

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om nödcentralsverksamhet och till lagar som har samband med den (RP 149/2022 rd): Ärendet har remitterats till grundlagsutskottet för utlåtande till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Annika Parsons, inrikesministeriet
- chefsinspektör för nödcentralen Juha-Veli Frantti, inrikesministeriet
- biträdande dataombudsman Annina Hautala, Dataombudsmannens byrå
- professor Olli Mäenpää
- professor Tomi Voutilainen.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att lagen om nödcentralsverksamhet, lagen om säkerhetsutredning av olyckor och vissa andra händelser, lagen om konsulära tjänster och räddningslagen ändras.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft vid ingången av 2023. Bestämmelserna i 16, 16 a och 17—25 § i lagen om nödcentralsverksamhet avses dock träda i kraft den 1 januari 2024.

I motiven till lagstiftningsordningen bedöms lagförslaget med avseende på grundlagens 2 § 3 mom. om rättsstatsprincipen, 10 § om skydd för privatlivet, 21 § om rättsskydd och 124 § om överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter. Avseende fästs också vid Europakonventionen och bestämmelserna i EU:s allmänna dataskyddsförordning.

Enligt regeringens uppfattning kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Regeringen anser det dock vara önskvärt att propositionen förs till grundlagsutskottet för behandling.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

(1) I propositionen föreslås det att lagen om nödcentralsverksamhet får bestämmelser om Nödcentralsverkets verksamhet samt om räddningsväsendets, polisväsendets, social- och hälsovårdsväsendets samt Gränsbevakningsväsendets nödcentralstjänster, om nödcentralsverksamheten och om behandlingen av personuppgifter i nödcentralsverksamheten. Bestämmelserna om behandling av personuppgifter i lagen om nödcentralsverksamhet ändras så att de motsvarar kraven i EU:s dataskyddslagstiftning. Till lagen fogas också bestämmelser om myndigheternas rätt att få information, om utlämnande av uppgifter och om sekundär användning av information. I propositionen föreslås dessutom vissa andra ändringar.

(2) Den föreslagna regleringen är betydelsefull särskilt med avseende på skyddet för privatlivet och personuppgifter enligt 10 § i grundlagen. Regleringen är av betydelse också med avseende på EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. I artikel 7 i stadgan tryggas respekten för privatlivet och i artikel 8 vars och ens rätt till skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne.

(3) Grundlagsutskottet anser att dataskyddsförordningens detaljerade bestämmelser, som tolkas och tillämpas i enlighet med de rättigheter som garanteras i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, allmänt taget utgör en tillräcklig rättslig grund även med avseende på skyddet för privatlivet och personuppgifter enligt 10 § i grundlagen. Skyddet för personuppgifter bör i första hand tillgodoses utifrån den allmänna dataskyddsförordningen och den allmänna lagstiftningen på nationell nivå. Vi bör alltså förhålla oss restriktivt till att införa nationell speciallagstiftning. Sådan lagstiftning bör vara avgränsad till nödvändiga bestämmelser inom ramen för det nationella handlingsutrymme som dataskyddsförordningen medger (se GrUU 14/2018 rd, s. 5).

(4) Behandlingen av personuppgifter enligt förslaget hör delvis till tillämpningsområdet för dataskyddsdirektivet för det brottsbekämpande området (Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/680 om skydd för fysiska personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av rådets rambeslut 2008/977/RIF). Dataskyddsdirektivet för det brottsbekämpande området har genomförts nationellt i lagen om behandling av personuppgifter i brottmål och vid upprätthållandet av den nationella säkerheten, som stiftats med grundlagsutskottets medverkan (GrUU 26/2018 rd). Lagen innehåller i konstitutionellt hänseende adekvata bestämmelser om principerna för behandling av personuppgifter (GrUU 48/2022 rd, stycke 19, GrUU 26/2018 rd, s. 4).

(5) I nödcentralsdatasystemet behandlas enligt propositionen (s. 110) personuppgifter som kan vara känsliga eller annars mycket personliga och tränga djupt in i den privata sfären. I motiven till lagstiftningsordning (s. 114) fästs uppmärksamhet inte bara vid de särskilda kategorier av personuppgifter som avses i EU:s allmänna dataskyddsförordning utan också vid den nationella regleringen enligt vilken till exempel handlingar som innehåller uppgifter om en klient hos socialvården är sekretessbelagda. Grundlagsutskottet anser att det är motiverat att sådana uppgifter som beskriver en persons behov av socialvård eller de socialvårdstjänster, stödåtgärder och andra socialförmåner som han eller hon får i konstitutionellt hänseende betraktas som känsliga (GrUU 15/2018 rd, s. 38).

Utlåtande GrUU 55/2022 rd

(6) Grundlagsutskottet ser det som klart att behovet av speciallagstiftning i enlighet med det riskbaserade synsätt som också dataskyddsförordningen kräver måste bedömas utifrån de hot och risker som behandlingen av uppgifterna orsakar. Ju större risk fysiska personers rättigheter och friheter utsätts för på grund av behandlingen, desto mer motiverat är det med mer detaljerade bestämmelser. Denna omständighet är av särskild betydelse när det gäller behandling av känsliga uppgifter (se GrUU 14/2018 rd, s. 5). Behandlingen av känsliga uppgifter ska vara nödvändig och regleringen exakt och noggrant avgränsad.

(7) Grundlagsutskottet har ingenting att invända mot grunderna för regleringen. I enlighet med utskottets vedertagna praxis bör regleringen dock kompletteras särskilt med bestämmelser om förvaringstider för känsliga personuppgifter. Känsliga personuppgifter ska raderas när behandlingen av dem inte längre är nödvändig med tanke på användningsändamålet. Förvaltningsutskottet bör dessutom försäkra sig om att regleringen är förenlig med EU:s allmänna dataskyddsförordning och fästa särskild uppmärksamhet vid fastställandet av personuppgiftsansvarig.

(8) Grundlagsutskottet har dessutom nyligen gjort en bedömning av ett lagförslag enligt vilket skyddspolisen skulle ges förhållandevis omfattande rättigheter att få uppgifter om biometriska uppgifter och motsvarande rätt att behandla uppgifter. Utskottet hänvisade då till att det enligt utskottets vedertagna praxis måste finnas exakta och noga avgränsade bestämmelser om att det är tillåtet att behandla biometriska kännetecken som kan jämföras med känsliga uppgifter bara om det är absolut nödvändigt (GrUU 48/2022 rd, stycke 15). Utskottet såg det som en fråga om lagstiftningsordning att regleringen måste preciseras på så sätt att den begränsning som nämnes i motiveringen framgick tydligare, det vill säga att biometriska uppgifter som erhållits med stöd av bestämmelsen endast får behandlas i samband med enskilda tjänsteuppdrag under de förutsättningar för behandling av uppgifter vid skyddspolisen som redan föreskrivs någon annanstans i lag (GrUU 48/2022 rd, stycke 20). Grundlagsutskottet anser att också den nu föreslagna regleringen bör kompletteras så att biometriska uppgifter endast får behandlas i samband med enskilda tjänsteuppdrag under de förutsättningar som anges i lag.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Grundlagsutskottet anför

att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Utlåtande GrUU 55/2022 rd

Helsingfors 27.10.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Johanna Ojala-Niemelä sd
vice ordförande Heikki Vestman saml
medlem Outi Alanko-Kahiluoto gröna
medlem Jukka Gustafsson sd
medlem Maria Guzenina sd
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Olli Immonen saf
medlem Hilikka Kemppi cent
medlem Mikko Kinnunen cent
medlem Jukka Mäkynen saf
medlem Sakari Puisto saf
medlem Ville Valkonen saml
medlem Tuula Väättäinen sd
ersättare Wille Rydman wr.

Sekreterare var

utskottsråd Mikael Koillinen.